

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Statuitur secunda conclusio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Atqui admissa communitate ista cum præcisi- A
one commoda, ponitur univocatio, cum in tali
conceptu nulla actu imporetur diversitas; &
univocacione admissa, conceptus ille commu-
nis genericus erit: Ergo admissa mutua exclu-
sione objectivâ conceptuum, per bonam conse-
quentiam inferitur possibilis compositio meta-
physica ex genere & differentia.

Denique probatur conclusio ratione, quâ
sentit S. Bernardus contra Gilbertum serm. 80.
in Cantica, ubi sic ait: *Recedant novellinon Dia-
bolici, sed Hæretici, qui magnitudinem quâ magnus
est Deus, & item bonitatem quâ bonus, sed & sa-
pientiam, quâ sapiens, & justitiam quâ justus, postre-
mo Divinitatem quâ Deus est; Deum non esse im-
possibile disputant. Sed si Deus non est, quid est?* Eo-
dem modo nobis licebit arguere: Cum enim
paternitas, ut distinguitur virtualiter à natura
divina, sit essentialiter ens, & non sit creatum,
patet: si non est essentialiter ens divinum &
in creatum, quid essentialiter est? cum inter ens
divinum & ab alio, & inter creatum ac increatum, ni-
hil possit assignari medium.

Respondet Vazquez ubi supra: quod licet
inter esse ens à se, & ab alio, inter creatum &
in creatum, in re non detur medium, factâ tamen
aliquâ reduplicacione, vel addito aliquo mo-
do, potest medium assignari. Sicut inter esse
album & non album, in re medium non datur, si
tamen reduplicatio fiat de homine ut discursi-
vo, prout sic, nec albus, nec non albus est. Ita
patet, inter hoc quod est relationem à parte
rei esse ens creatum, vel increatum, non datur
medium, unde relatio divina à parte rei ens in-
creatum est: reduplicando tamen supra relatio-
nem, ut virtualiter ab essentia distinctam, nec
est essentialiter ens creatum, nec increatum; sed
solum relatio.

Sed contra primò: Reduplicatio illa distin-
ctionis virtualis ab essentia, non tollit quin es-
sentialiter prædicetur de illa ratio entis ut sic;
alioquin divinae relationes sub tali reduplica-
tione essent purum nihil, aut merum ens ratio-
nis. Ergo nec tollit quod de illa essentialiter præ-
dicetur aliquod ex membris, per quæ adæquatè
dividitur ens: Sed non ens creatum: Ergo ens di-
vinum & increatum. Minor subsumpta, & ulti-
ma Consequentia patent: prima autem probatur.
Nam verificato ente ut sic, si nullum ex
membris dividendibus verificetur, illa non adæ-
quabitur rationem divisi, & consequenter divi-
no adæquata non erit.

Contra secundò: De quocumque affirmatur
ens, & negatur ens divinum, affirmatur ens
creatum, non solum in re, sed quavis factâ red-
uplicacione: Ergo pariter affirmato ente, & ne-
gato creato, rectè colligitur affirmatio entis di-
vini, non solum in re, sed etiam sub quacumque
reduplicacione.

Addo quod exemplum adductum est omni-
no extra rem. Diviso enim hominis in album
& non album, non est essentialis, sed subjecti in
accidentia: unde cum accidentia subjecto non
competant, nisi ut existenti, & sint extra rei es-
sentialiam, nec ratione essentia cum reduplicatio-
ne subjecto conveniant; consequens fit quod
addit, ly essentialiter, vel reduplicatâ essentia,
nec unum nec alterum extremum de subjecto
affluet, sed subjectum præscindat ab utroq;
extremo. In nostro autem casu divisio est essen-
tialis, & divinum cum illa reduplicacione con-

veniens est essentialiter, ac proinde aliquod ex-
tremum, sive unum ex membris dividendibus,
cum illa reduplicacione ei competere debet.

§. II.

Statuitur secunda conclusio.

Dico secundò: divina essentia, non solum sub
ratione entis increati, sed etiam sub ratione
naturæ considerata, est de quidditate divina-
rum relationum. Hæc conclusio licet sit contra
aliquos recentiores Thomistas, asserentes natu-
ram divinam sub conceptu naturæ non includi
intrinsicè & essentialiter in divinis relationi-
bus, manifestè tamen sequitur ex fundamentis
jam statutis, quæ vel nihil probant, vel hanc et-
iam conclusionem evidenter demonstrant.

In primis enim certum est, essentiam divinam,
nec dum sub ratione entis increati, sed etiam sub
conceptu naturæ consideratam, esse de essentia
& quidditate divinarum personarum. Sicut e-
nim persona humana essentialiter includit natu-
ram humanam, cuius est individua substantia,
ita & persona divina naturam divinam essentia-
liter debet includere: Ergo divina essentia, sub
ratione naturæ, est de essentia & conceptu for-
mali divinarum relationum & personalitatum.
Consequentia patet ex supra dictis: nam, ut su-
pra ex D. Thoma dicebamus, nihil dicit concre-
tum in Deo, quod non dicat etiam abstractum;
licet quantum ad modum significandi differant.
Unde sicut totum quod est de conceptu Dei, est
etiam de conceptu formali Deitatis; ita omne
quod essentialiter importatur in conceptu divi-
narum personarum, includitur etiam in concep-
tu divinarum personalitatum, seu relationum.

Præterea, si relatio in Deo non includeret in
suo conceptu divinam essentiam, ut reduplica-
tivè habet rationem naturæ, non clauderetur
etiam in conceptu ipsius essentia, ut concedunt
illi Authores contra quos disputamus: At hæc
mutua exclusio repugnat simplicitati Dei: Ergo
&c. Probatur hæc Minor: quia eo ipso quod
divina natura non claudat, nec claudatur in
conceptu paternitatis, erit in potentia ad illam,
anquam ab illa determinabilis & actabilis:
Ergo ex illa & paternitate resultabit compositio
rationis ex actu & potentia; quæ (ut supra
ostendimus) non minus pugnat cum simplici-
tate Dei, quam compositio ex genere & diffe-
rentia. Ut ergo hoc inconveniens vitetur, asse-
rendum est, essentiam divinam, etiam sub for-
malitate naturæ consideratam, esse de conceptu
quidditativo divinarum relationum, nec posse
ab illis perfectè abstrahi, sed implicitè saltem
in eis includi.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio:
Relatio divina non solum determinat seu mo-
dificat Deitatem sub ratione essentia, vel enti-
tatis increate, sed etiam sub conceptu naturæ,
& quatenus est radix divinarum operationum,
& actum notionalem: Ergo si ex hoc quod
determinat Deitatem sub ratione essentia, vel
entitatis increate, cum mutua exclusione con-
ceptuum, sequitur compositio rationis ex essen-
tia & relatione; ex eo etiam quod determinet
Deitatem sub conceptu naturæ, & detur mutua
exclusio conceptuum, inferitur compositio ra-
tionis ex relatione & essentia per modum natu-
ræ considerata.

Dices fortè, quod ut nulla ex Deitate sub con-
ceptu naturæ, & ex paternitate, resultet com-
positio

positio, sufficit Deitatem sub conceptu entitatis increatae claudi in conceptu paternitatis.

Sed contra: Etsi ratio entis, transcendentaliter inclusa in substantia, transcendat differentias contrarias substantiæ, quia tamen hæc sub proprio conceptu non transcendit illas, facit cum eis compositionem metaphysicam: Ergo quoddam ratio entis divini & increati transcendentaliter imbibatur in Deitate sub conceptu naturæ, & claudatur essentialiter in conceptu paternitatis, non impedit quominus ex Deitate sub conceptu naturæ, & ex paternitate illam terminante, resultet compositio rationis, si Deitas sub ratione naturæ non sit de conceptu essentiali paternitatis.

65. Tertiò probatur conclusio. Quidquid prædicatur de paternitate realiter, essentialiter prædicatur de illa: Sed essentia divina, ut habet rationem naturæ, prædicatur realiter de paternitate: Ergo & essentialiter. Minor patet, Major autem probatur. Subjectum prædicationis est essentialiter in potentia ad id quod realiter de illo & non essentialiter prædicatur; sicut est etiam in potentia formali ad id quod prædicatur de ipso entitativè & non formaliter: Sed paternitas divina ad nihil est in potentia essentialiter, quod de ipsa realiter prædicatur; aliàs actus purus non esset: Ergo nihil prædicatur de divina paternitate realiter, quod essentialiter non prædicetur de illa.

Confirmatur: Quidquid prædicatur realiter de paternitate divina, debet prædicari de illa cum summa unitate possibili: At unitas identitatis essentialis major est, quam unitas solius identitatis realis, & aliàs est possibilis, ut ex argumentorum solutione constabit: Ergo &c.

66. Denique in favorem ejusdem conclusionis militat evidens testimonium D. Thomæ, desumptum ex primo ad Annibaldum dist. 33. quæst. unica art. 1. ad 4. quod ita procedebat. De quocumque prædicatur essentia, prædicantur essentialia attributa: hæc autem non prædicantur de proprietatibus; non enim dicitur quod paternitas sit sapiens, vel quod creet: Ergo proprietates non est essentia. Cui argumento sic respondet: Ad quartam dicendum, quod attributa essentialia possunt significari in abstracto, vel in concreto: sicut in abstracto sic essentialiter prædicantur de essentia & de proprietate in abstracto acceptis; dicimus enim quod essentia divina, vel etiam paternitas, est bonitas vel sapientia Dei. Ex quibus verbis evidenter probatur nostra conclusio. Nam argumentum quod sibi D. Thomas opposuerat, procedebat de divina essentia, nedum per modum essentia, vel entitatis increata, sed etiam per modum naturæ considerata: At de illa prout sic asserit prædicari essentialiter, si in abstracto sumatur, de divinis relationibus: Ergo manifestè sentit divinam essentiam sub ratione naturæ esse de conceptu illarum essentialiter. Major in qua est difficultas, probatur. Argumentum procedebat de essentia, quatenus est radix attributorum: At essentia, prout est attributorum radix, non est essentia per modum essentia tantum, vel entitatis increata, sed etiam per modum naturæ: Ergo &c. Probatur Major: Etenim major argumenti erat hæc: De quocumque prædicatur essentia, prædicantur essentialia attributa; quam propositionem concessit D. Thomas: At hæc propositio solum est vera de essentia, ut est attributorum radix: Ergo argumentum procedebat de essentia ut radice attributorum.

67. Confirmatur hic discursus, & ampliùs expli-

atur. Nam de quo prædicatur essentialiter attributa in abstracto, prædicatur essentialiter natura divina per modum naturæ: Sed D. Thomas loco allegato aperte fatetur prædicari essentialiter attributa in abstracto de paternitate: Ergo de illa prædicatur essentialiter divina essentia sub conceptu naturæ. Probatur Major: Attributa divina, sive in concreto, sive in abstracto, radicanter in divina natura sub conceptu naturæ: Ergo non stat ea prædicari de aliquo essentialiter, de quo non prædicetur natura divina sub conceptu naturæ.

Confirmatur ampliùs: non minore difficultatem reperitur Adversarii in eo quod attributum sapientia, ut habet rationem attributi, & virtualiter distinguitur ab essentia, sit de conceptu formali divinarum relationum, quia quod natura divina, ut habet rationem naturæ, & quatenus est radix attributorum, ad conceptum quidditativum illarum pertinet: Sed D. Thomas primum concessit, ut patet ex verbis relatis: Ergo & illi secundum debent concedere.

Ex dictis inferes primò, Deitatem sub ratione essentia consideratam, includi essentialiter in relationibus: Tum quia ratio essentia & natura identificatur in Deo sine virtuali discrimine, ut in Tractatu de attributis ostensum est: Tum etiam quia rationes quæ id probant de Deitate sub conceptu naturæ, à fortiori id demonstrant de Deitate sub conceptu essentia.

Inferes secundò, Deitatem, sub conceptu essentia & naturæ, esse de quidditativo attributorum conceptu, quod multi concedunt quæ respectu relationum id negant; constatque eisdem argumentis, quibus respectu relationum hujusmodi inclusionem ostendimus.

§. III.

Diluuntur argumenta Adversariorum.

Contra præcedentes conclusiones impropiè opponunt Adversarii celebre testimonium D. Thomæ, desumptum ex quæst. 8. de Potentia art. 2. ad 6. ubi ait: Per se autem prædicatur aliquod de aliquo, quod prædicatur de eo secundum propriam rationem; quod verò non secundum propriam rationem prædicatur, sed propter reidentitatem, non ita prædicatur per se. Cùm ergo dicitur: Essentia divina paternitas, non prædicatur paternitas de essentia divina, propter identitatem rationis, sed propter identitatem rei; & similiter nec essentia de paternitate, quæ alia est ratio essentia & relationis. Ergo sentit D. Thomas, essentiam divinam non esse de ratione formali relationum, nec de illis prædicari essentialiter, sed veluti accidentaliter. Unde ibidem subdit: Licet in Deo nullum sit accidens, est tamen quedam similitudo accidentis, in quantum quædam invicem prædicantur secundum accidens, & differunt ratione, sunt unum subjecto.

Respondeo primò Divum Thomam in hac parte quæst. 39. art. 6. ad 2. expresse asserere, quod ista propositio est per se: Pater est Deus, quam ista, Deus est Pater. Unde quando loco allegato dicit hanc propositionem: Essentia divina est paternitas; non esse per se, intendit solum non esse per se, ex parte modi significandi, non autem ex parte rei significata; sic enim eisdem se explicat in resp. ad 4. ubi ait: Relativè divina, licet significent id quod est divina essentia, non tamen per modum essentia: quia non per modum